

JIČÍN

VALDŠTEJNOVO MĚSTO

Se svými pozoruhodnými památkami a krásnou okolní krajinou se Jičín řadí mezi návštěvnický přitažlivá historická města, jakých jsou v Čechách desítky a ve střední Evropě stovky. Řada památek města Jičína a jeho okolí je však ojedinělá a marně bychom je hledali jinde.

Pocházejí ze sedmnáctého století, kdy došlo v poklidných dějinách tohoto městečka k hotovému zemětřesení: Jičín tehdy vystoupil (spíš by se mělo říct, že vyskočil!) ze stínu jemu podobných měst a po dobu jednoho desetiletí se ocitl na výsluní sídel evropské důležitosti. V tu dobu střední Evropu sužovala nadobýcej krutá a vleklá válka, o níž zřejmě tenkrát nikdo netušil, že bude trvat 30 roků. A právě tehdy prožil Jičín svou hvězdnou chvíli. Zatímco jiná středoevropská města byla obléhána, drancována i zapalována, on vzkvétal, kolem něho byl mír. Největší stavební ruch ve střední Evropě panoval právě zde. Celé bloky domů středověkého městečka byly demolovány, aby na jejich místě byly stavěny okázalé reprezentativní budovy, jaké v té době byly k vidění pouze v Itálii a jaké střední Evropa dosud neznala. To vše – boření i nová výstavba – se přitom dělo v horečném pracovním tempu a podle pečlivě připravených projektů: v jižní části města byl budován rozlehlý vladařův palác, pod vrchem Zebínem letohrádek se zahradou, založeny byly dva klášterní komplexy, gymnázium pro studenty z celého panství, nové předměstí pro řemeslníky; bylo plánováno i zřízení biskupství spojené s výstavbou biskupské katedrály, ba i založení university. Není divu, že v tak velkoryse a moderně budovaném městě se rázem usídlilo mnoho úředníků, bezpočtu řemeslníků a umělců, že si zde zakoupili domy nejen italští architekti, ale i obchodní agenti a bankéři, sjednávající kontrakty středoevropského obchodování, tím spíš, že v tehdejší Jičíně se začaly objevovat dokonce i delegace zahraničních vyslanců, jejichž cílem nebylo nic menšího než zájmy evropské politiky a nastolení míru v Evropě.

Zřejmě tedy nejen lidé, ale i města mohou udělat závratnou kariéru. Kariéra Jičína byla však stejně oslnivá a stejně tak krátká jako kariéra toho, díky němuž věhlasu dosáhl – frýdlantského vévody Albrechta z Valdštejna (1583–1634). Během jednapadesáti roků svého života se tento chudý český šlechtic dokázal vyvíhnout

Valdice

Valdštejnská
Loggie

Jičín.

Veliš.

Krajinné dominanty jičínské kotliny Veliš a Valdice, Valdštejnovo město v centrální pozici.

Valdštejnská loggie v Libosadu.

Valdštejnovo lipové stromořadí – dochovaná krajinná linie.

Pohled na střed města Jičína a nedokončený kostel sv. Jakuba

Průčelí někdejšího kartuziánského kláštera ve Valdicích.

Arkádové nádvoří Valdštejnova paláce v Jičíně.

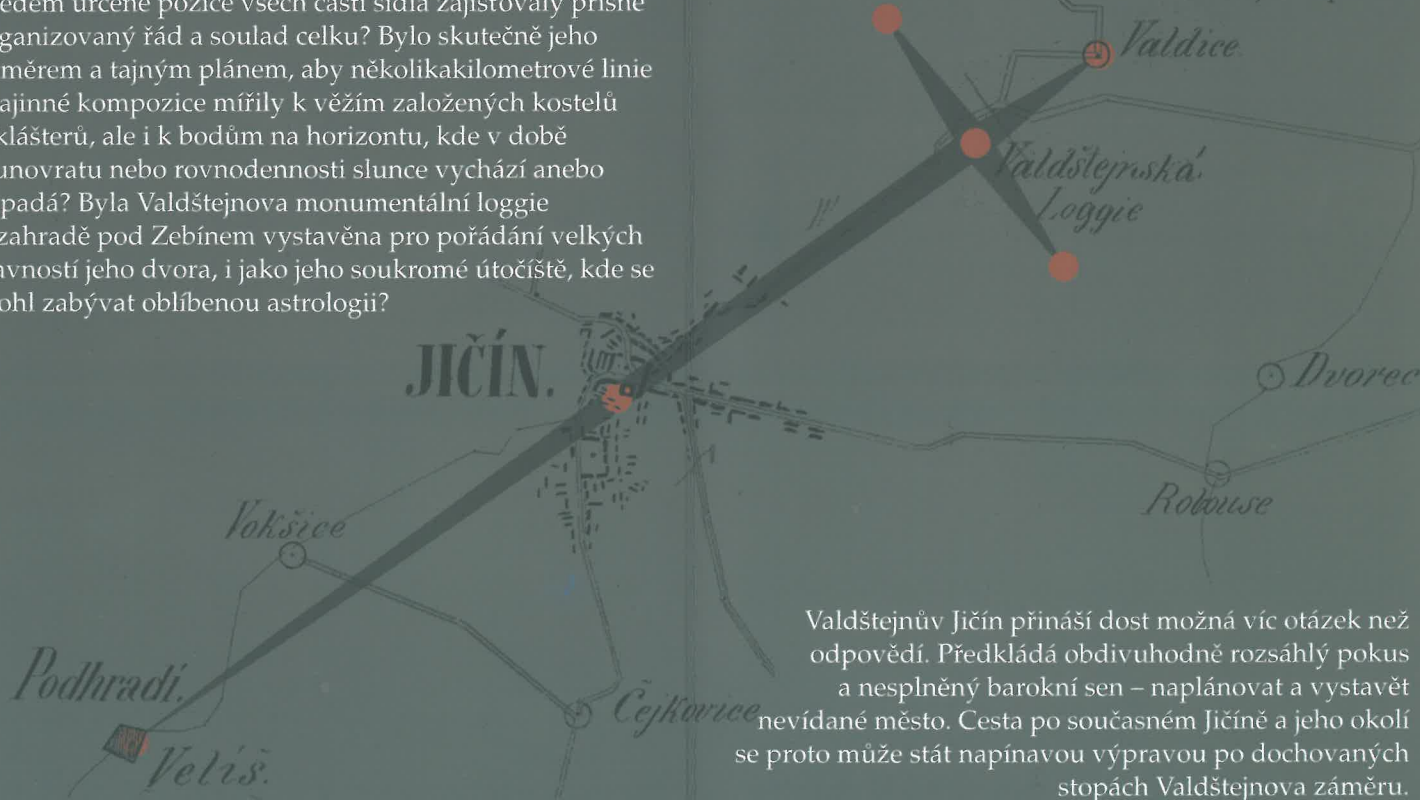
Pohled na loggii ozářenou východem slunce za zimního slunovratu

na nejvyšší stupně moci, z nichž začal spoluurčovat dění v Evropě; stal se nejbohatším mužem království, vybudoval rozsáhlé panství, frýdlantské knížectví, později povýšené na vévodství, a Jičín učinil jeho hlavním městem, stal se vrchním velitelem císařské armády, admirálem císařského loďstva baltského a oceánského moře, vládařem čtyř vévodství a hned po císaři nejmocnějším mužem Svaté říše římské. Valdštejnův neobyčejně strmý vzestup ukončil podobně strmý pád. Roku 1634 byl přespříliš mocný a nevyzpytatelný vojevůdce jako údajný zrádce zavražděn a jeho obrovský majetek propadl císaři.

Všechny stavební práce v Jičíně se tehdy rázem zastavily. Z Valdštejnova velkolepého stavitelského záměru zůstalo nedokončené torzo, které cosi napovídá, ale leccos skrývá, tudíž je doposud opředen otázkami podobně jako obtížně uchopitelná historická postava jeho zakladatele. Bylo opravdu cílem ctižádostivého Valdštejna komponovat své sídelní město a jeho okolní krajinu jako obrovský geometrický obrazec, v němž by předem určené pozice všech částí sídla zajišťovaly přísně organizovaný řád a soulad celku? Bylo skutečně jeho záměrem a tajným plánem, aby několikakilometrové linie krajinné kompozice mířily k věžím založených kostelů a klášterů, ale i k bodům na horizontu, kde v době slunovratu nebo rovnodennosti slunce vychází anebo zapadá? Byla Valdštejnova monumentální loggie v zahradě pod Zebínem vystavěna pro pořádání velkých slavností jeho dvora, i jako jeho soukromé útočiště, kde se mohl zabývat oblíbenou astrologií?

Valdštejnské historii města se věnuje expozice Regionálního muzea a galerie v Jičíně a expozice ve Valdštejnské loggii v Libosadu, obě s interaktivním programem. Valdštejnskou loggiu spojuje s městem Jičínem nově instalovaná planetární stezka, která začíná – anebo končí – před vstupem do muzea, na nádvoří Valdštejnova paláce.

Vydalo: město Jičín, květen 2014
Text: Jaromír Gottlieb
Grafika: Robert Smolík
Foto: Martin Vosáhlo 1–8, Rudolf Šmíd 9
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Valdštejnův Jičín přináší dost možná víc otázek než odpovědí. Předkládá obdivuhodně rozsáhlý pokus a nesplněný barokní sen – naplánovat a vystavět nevidané město. Cesta po současném Jičíně a jeho okolí se proto může stát napínavou výpravou po dochovaných stopách Valdštejnova záměru.

